

UNDERVISNINGS- OCH
KULTURMINISTERIET

Kvalitetsstrategi för gymnasieutbildningen

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2022:47

Kvalitetsstrategi för gymnasieutbildningen

Undervisnings- och kulturministeriet Helsingfors 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Undervisnings- och kulturministeriet

CC BY-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-263-724-6

ISSN pdf: 1799-0351

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2022

Kvalitetsstrategi för gymnasieutbildningen

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2022:47	Tema	Utbildning
Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Utarbetad av	Uppföljningsgruppen för programmet för kvaliteten på och tillgången till gymnasieutbildning	
Språk	Sidantal	31
	Svenska	

Sammanfattning

Kvalitetsstrategin för gymnasieutbildningen 2030 fastställer riksomfattande och enhetliga principer för kvalitetsledningen inom gymnasieutbildningen och styrningen av kvalitetsledningen. Målet är att stärka gymnasieutbildningens höga och jämna kvalitet och att styra utbildningsanordnarna till kontinuerlig kvalitetsledning och utveckling av verksamheten. Kvalitetsstrategin är avsedd som ett verktyg för utbildningsanordnarna och personalen hos dem när det gäller långsiktig kvalitetsutveckling samt för samarbete med intressentgrupper inom gymnasieutbildningen.

Kvalitetsstrategin stöder utbildningsanordnarna i utvecklingen av kvaliteten och kvalitetsledningen. Anordnarna av gymnasieutbildning ansvarar för verkställandet av kvalitetsstrategin och för sätten att genomföra den inom ramen för lagstiftningen och grunderna för läroplanen och i en ständigt föränderlig verksamhetsmiljö. Det lokala kvalitetsarbetet anknyter till kvalitetsarbete som redan utförts och till dokument som styr verksamheten. Kvalitetsstrategin för gymnasieutbildningen bygger på fyra kvalitetsfaktorer: högklassigt lärande, välbefinnande och delaktighet, en verksamhetskultur stadd i utveckling samt gymnasieutbildningens tillgänglighet. Kontinuerlig utveckling av processerna kring kvalitetsfaktorerna bidrar till långsiktig och kunskapsbaserad utveckling av gymnasieutbildningen.

Nyckelord utbildning, kvalitetsstrategi, gymnasieutbildning, kvalitetssystem, kvalitetsarbete, utveckling

ISBN PDF	978-952-263-724-6	ISSN PDF	1799-0351
Ärendenummer	VN/5061/2021	Projektnummer	OKM027:00/2021

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-724-6>

Lukiokoulutuksen laatustrategia

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:47

Teema

Koulutus

Julkaisija Opetus- ja kulttuuriministeriö

Yhteisötekijä Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman seurantaryhmä

Kieli ruotsi

Sivumäärä

31

Tiivistelmä

Lukiokoulutuksen laatustrategia 2030 määrittää lukiokoulutuksen laadunhallinnalle sekä sen johtamiselle valtakunnalliset ja yhdensuuntaiset periaatteet. Tavoitteena on vahvistaa lukiokoulutuksen korkeaa laatua ja tasalaatuisuutta sekä ohjata koulutuksen järjestäjiä jatkuvaan laadunhallintaan ja toiminnan kehittämiseen. Laatustrategia on tarkoitettu pitkäjänteisen laadun kehittämisen työvälineeksi koulutuksen järjestäjille ja niiden henkilöstölle sekä lukiokoulutuksen sidosryhmäyhteistyölle.

Laatustrategia toimii koulutuksen järjestäjän tukena laadun ja laadunhallinnan kehittämisessä. Lukiokoulutuksen järjestäjä vastaa laatustrategian toimeenpanosta ja toteuttamisen tavoista lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden määrittämässä viitekehyksessä ja alati muuttuvassa toimintaympäristössä. Paikallinen laatutyö kiinnittyy jo tehtyyn laatutyöhön ja toimintaa ohjaaviin dokumentteihin. Lukiokoulutuksen laatustrategia rakentuu neljälle laatutekijälle, jotka ovat laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehittyvä toimintakulttuuri sekä lukiokoulutuksen saavutettavuus. Laatutekijöihin liittyvien prosessien jatkuvan kehittämisen kautta lukiokoulutusta kehitetään pitkäjänteisesti ja tietoperustaisesti.

Asiasanat koulutus, laatustrategia, lukiokoulutus, laatu järjestelmät, laatutyö, kehittäminen

ISBN PDF 978-952-263-724-6

Asianumero VN/5061/2021

ISSN PDF 1799-0351

Hankenumero OKM027:00/2021

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-724-6>

Quality Strategy for General Upper Secondary Education

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2022:47	Subject	Education
Publisher	Ministry of Education and Culture	
Group author	Monitoring group for the action plan for quality and accessibility in general upper secondary	
Language	Swedish	Pages 31

Abstract

The Quality Strategy for General Upper Secondary Education 2030 defines national principles of a congruous kind for quality management and leadership in general upper secondary education. The objective is to reinforce the quality and uniformity of quality in general upper secondary education and to encourage education providers to pursue continuous quality management and develop their operations. The quality strategy is intended as a tool for education providers and their staff and for cooperation with stakeholders in general upper secondary education with a view to developing quality in the long-term.

The strategy supports education providers in developing quality and quality management. The providers of general upper secondary education are responsible for implementing and putting the strategy into practice within the framework of legislation and the national core curriculum and in an ever-changing operating environment. Quality work at the local level ties in with existing quality work and with documents that guide the activities. The strategy builds on four quality factors: high-quality learning, wellbeing and inclusion, evolving operating practices and procedures, and accessibility in general upper secondary education. By continuously developing quality-related processes, general upper secondary education can evolve in a long-term and knowledge-based way.

Keywords education, quality strategy, general upper secondary education, quality systems, quality work, development

ISBN PDF	978-952-263-724-6	ISSN PDF	1799-0351
Reference number	VN/5061/2021	Project number	OKM027:00/2021

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-724-6>

Innehåll

1	Inledning	7
2	Visionen för gymnasieutbildningen och kvalitetsledningen av den	9
3	Kvalitetsledningen i det finländska utbildningssystemet	10
4	Centrala aktörer	11
5	Beskrivning av verksamhetsmiljön	13
	5.1 Utbildningssystemet som helhet	13
	5.2 Befolkningsutvecklingen.....	14
	5.3 Kompetensbehov stadda i förändring	15
	5.4 Digitaliseringen	15
	5.5 Den studerandes välbefinnande	17
6	Gymnasieutbildningens kvalitetsfaktorer	19
	6.1 Högklassigt lärande.....	19
	6.2 Välbefinnande och delaktighet.....	21
	6.3 En verksamhetskultur stadd i förändring	23
	6.4 Gymnasieutbildningens tillgänglighet	25
7	Om genomförandet av kvalitetsstrategin	26
BILAGA	28

1 Inledning

Kvalitetsstrategin för gymnasieutbildningen 2030 fastställer riksomfattande och enhetliga principer för kvalitetsledningen av gymnasieutbildningen och styrningen av kvalitetsledningen. Målet är att stärka gymnasieutbildningens höga och jämna kvalitet samt att styra utbildningsanordnarna till kontinuerlig kvalitetsledning och utveckling av verksamheten. Kvalitetsstrategin är avsedd som ett verktyg för utbildningsanordnarna och deras personal när det gäller långsiktig kvalitetsutveckling samt för samarbete med intressentgrupper inom gymnasieutbildningen.

Enligt gymnasielagen ansvarar utbildningsanordnaren för kvaliteten på den utbildning som den anordnar och för kontinuerlig utveckling av kvalitetsledningen. Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och dess genomslag samt regelbundet delta i extern utvärdering av sin verksamhet och sina kvalitetsledningssystem. Utbildningsanordnaren ska också offentliggöra de viktigaste resultaten av de utvärderingar som den anordnat, i vilka pålitliga statistiska uppgifter och respons utnyttjas på ett mångsidigt sätt. Lagstiftningen eller kvalitetsstrategin för gymnasieutbildningen definierar inte närmare metoderna eller riktlinjerna för kvalitetsledningen.

Kvalitetsstrategin fungerar som stöd för utbildningsanordnaren i utvecklingen av kvaliteten och kvalitetsledningen. Anordnarna av gymnasieutbildning ansvarar för verkställandet av kvalitetsstrategin och för sätten att genomföra den inom ramen för lagstiftningen och grunderna för läroplanen och i en ständigt föränderlig verksamhetsmiljö. Utbildningsanordnaren, i samarbete med studerandena och personalen och intressentgrupperna, identifierar på bästa sätt de verksamhetsmodeller och förfaringssätt som bäst stödjer kvalitetsledningen samt säkerställer verksamhetsmodeller, uppföljning och utvärdering enligt dessa. Det lokala kvalitetsarbetet anknuter till det kvalitetsarbete som redan utförts och till de dokument som styr verksamheten.

Fokus i kvalitetsstrategin ligger på att stärka den studerandes lärande och kunnande och gymnasiegemenskapens välbefinnande, med beaktande av principerna om hållbar utveckling och de mänskliga rättigheterna. Denna värdering baserar sig på gymnasieutbildningens uppgift som är att stödja den studerandes tillväxt och lärande. Baserat på detta val bygger kvalitetsstrategin på fyra centrala kvalitetsfaktorer, som är högklassigt lärande, välbefinnande och delaktighet, en verksamhetskultur stadd i utveckling och gymnasieutbildningens tillgänglighet. Kontinuerlig utvecklingen av processerna kring

kvalitetsfaktorerna bidrar till långsiktig och kunskapsbaserad utveckling av gymnasieutbildningen. På så sätt främjar kvalitetsstrategin att anordnaren av gymnasieutbildning och läroanstalten utvecklas till en lärande gemenskap, där gemensamt och individuellt lärande och kunnande utvecklas systematiskt.

Målet med kvalitetsstrategin för gymnasiet är att ta fram enhetliga principer och riktlinjer för kvalitetsledningen för olika gymnasieutbildningsaktörer och styrningen av den. Med kvalitetsstrategin stöds systematisk kontinuerlig kvalitetsutveckling hos anordnarna av gymnasieutbildning på riksomfattande nivå. Den baserar sig på principerna om utvecklande utvärdering, såsom inkludering i gymnasiegemenskapen, förtroende mellan aktörerna och transparens i verksamheten och den utvärderas enligt principerna om utvecklande utvärdering.

Kvalitetsstrategin för gymnasieutbildningen är en del av den riksomfattande och lokala informationshandledningen och kunskapsbaserade ledningen av utbildningen. Den stödjer den målinriktade dialogen mellan de olika gymnasieutbildningsaktörerna och intressentgrupperna och den gemensamma utvecklingen av kvaliteten och ledningen av den. Kvalitetsstrategin är ett stöd för ledning, handledning och utveckling i ett gymnasieutbildningsfält som alltmer bygger på nätverk och internationalisering.

2 Visionen för gymnasieutbildningen och kvalitetsledningen av den

Gymnasieutbildningens uppgift är att stärka den breda allmänbildningen. Dess syfte är att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar. Gymnasieutbildningen utvecklar de studerandes beredskap för fortsatta studier, arbetsliv och internationalism samt möjliggör kontinuerligt lärande.

Kvalitetsledningen stödjer genomförandet av gymnasieutbildningens uppgift. Före år 2030 är kvalitetsledningen av gymnasieutbildningen systematisk, etablerad och kunskapsbaserad verksamhet med gemensamt överenskomna mål. Riktlinjerna i kvalitetsledningen stakar ut riktningen för den lokala utvecklingen av gymnasieutbildningen oberoende av undervisningsspråk. Fungerande kvalitetsledningsprocesser stärker bred allmänbildning och högklassigt lärande. Med den förbättras gymnasieutbildningens tillgänglighet, den utbildningsmässiga jämlikheten, likabehandlingen, studerandefokus, välbefinnandet och utvecklingen av verksamhetskulturen.

3 Kvalitetsledningen i det finländska utbildningssystemet

Kvalitetsledningen i den finländska utbildningen har under de senaste decennierna övergått mot en riktning med betoning på utbildningsanordnarnas självvärdering. Kvalitetsledningen granskas som en helhet, där i synnerhet förfaringssätt och processer som säkerställer kvaliteten har en central betydelse. Det karakteristiska i det finländska kvalitets tänkandet är kontinuerlig förbättring av kvaliteten samt ett kontinuum av planering, förverkligande och utveckling där den insamlade kunskapen utnyttjas mångsidigt för att utveckla verksamheten.

Den utbildningsanordnarspecifika indikator- och responsinformationen om utbildningen utnyttjas som ett verktyg för självvärdering och uppföljning såväl i det interna som i det externa intressentgruppsarbetet. Det finländska kvalitetstänkandet baserar sig på en inkluderande verksamhetskultur och möjliggörande av delaktighet. Kvalitetsledning förutsätter dock ett tydligt ledningssystem, där ansvar, strukturer och processer finns beskrivna. Lagstiftningen, grunderna för läroplanen och de strategier som styr verksamheten fastställer de nationella målen för kvalitetsledningen.

Utvecklingen av kvalitetssystemen för utbildningen har gjorts i olika takt. Därtill har utbildningsanordnarnas kvalitetsstrategier ofta kopplingar till övriga kvalitetssystem, vilket återspeglar sig i kvalitetsledningen.

4 Centrala aktörer

Utbildningskvaliteten bygger på samarbete mellan aktörerna. Utbildningsanordnaren har ett särskilt ansvar för kvaliteten på den utbildning som den anordnar, utvärderingen och utvecklingen av den. Gymnasieutbildningen anordnas av kommuner, samkommuner, staten, enskilda aktörer och universitet. På läroanstaltsnivå deltar hela läroanstaltsgemenskapen och utbildningsintressentgrupperna i kvalitetsarbetet och i den kontinuerliga utvecklingen av kvaliteten. Undervisningsförvaltningens aktörer (undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, Studentexamensnämnden och Nationella centret för utbildningsutvärdering) styr och stödjer kvaliteten på och kvalitetsledningen av gymnasieutbildningen gemensamt enligt deras arbetsfördelning.

Utbildningsanordnarna och läroanstalterna: ansvarar för utbildningen och kvaliteten på deras verksamhet och den kontinuerliga förbättringen av kvalitetsledningen, utvärderar verksamheten och dess kvalitet, deltar i den externa utvärderingen av verksamheten och kvalitetsledningssystemen, utnyttjar uppföljnings- och utvärderingsinformation.

Personalen: ansvarar för förverkligande, utvärdering och utveckling av högklassig undervisning och stödtjänster. Till personalen hör undervisningssektorns ledare och rektorer samt skolledare, lärare, studiehandledare, studerandevårdspersonal och övrig personal vid läroanstalten.

Studerandena: deltar i utvecklingen av kvaliteten och kvalitetsledningen samt utvecklingen av utbildningen och ger respons.

Undervisnings- och kulturministeriet: styr, finansierar och följer med, utarbetar strategiska riktlinjer och bereder lagstiftningen. Undervisnings- och kulturministeriets ansvarar för kvalitetsledningshelheten för gymnasieutbildningen och den strategiska styrningen och utvecklingen av den såväl på nationell som på internationell nivå.

Utbildningsstyrelsen: ansvarar för grunderna för läroplanen, stödet och implementeringen av dem samt handledningen, vilket stödjer utbildningsanordnarna i kvalitetsledningen bland annat genom att ta fram och sprida information om gymnasieutbildningen och genom att finansiera utvecklingsprojekt enligt kvalitets- och tillgänglighetsprogrammet.

Studentexamensnämnden: bereder och genomför studentexamensprov, överlämnar statistik till stöd för kvalitetsledningen. Studentexamensproven mäter hur kunskaper och färdigheter har uppnåtts enligt läroplanen.

Nationella centret för utbildningsutvärdering: tar fram utvärderingsuppgifter för utvecklingen av och beslutsfattandet kring kvaliteten på gymnasieutbildningen och stödjer utbildningsanordnarna i ärenden som gäller utvärdering och kvalitetsledning. Nationella centret för utbildningsutvärdering utvärderar gymnasieutbildningen genom att genomföra tema- och systemutvärderingar och externa utvärderingar av kvalitetsledningssystemen.

Intressentgrupper och samarbetspartner: Anordnaren av gymnasieutbildning samlar de mest centrala intressentgrupperna med vilka den samarbetar, till exempel vårdnadshavare, ansvarspersonerna för studerandevården, de närliggande grundskolorna, övriga gymnasier, yrkesinriktade läroanstalter, högskolor, företag inom utbildningssektorn, arbetslivet, frivilligorganisationer, föreningar, församlingar och andra åskådningssamfund samt internationella aktörer.

5 Beskrivning av verksamhetsmiljön

Det finländska utbildningssystemet, och den finländska gymnasieutbildningen som en del av det, kommer att förändras då det omkringliggande samhället och dess behov förändras. Bakgrunden till förändringen utgörs av klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald, vilka berör hela mänskligheten, samtidigt som digitaliseringen ger nya möjligheter. Utbildningen ska svara mot ständigt nya utbildningsbehov. Befolkningsutvecklingen i Finland och dess konsekvenser för de offentliga finanserna ändrar i sin tur verksamhetsförutsättningarna för de nuvarande utbildningsanordnarna samtidigt som den påverkar utbildningens tillgänglighet. Samarbete och nätverksbaserad verksamhet blir allt viktigare förfaringssätt i samhällets olika delområden. En verksamhets- och säkerhetsmiljö som kontinuerligt förändras utmanar utbildningsanordnarna att med sin verksamhet stärka individernas och gemenskapens förmåga att möta förändringar.

5.1 Utbildningssystemet som helhet

Som allmänbildande utbildning på andra stadiet är gymnasieutbildningen en del av det finländska utbildningssystemet. Gymnasieutbildningen har en betydande roll som en del av det kontinuum som den allmänbildande utbildningen utgör. Sambandet mellan gymnasieutbildningen och den grundläggande utbildningen syns också som gemensamma lärarresurser och utrymmen, i synnerhet i glest bebodda områden.

Gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen ansvarar för sin egen del för genomförandet av den utvidgade läroplikten. I och med utvidgandet av läroplikten har unga personer oberoende av sin bostadsort och sitt ursprung ännu bättre möjligheter att avlägga en examen på andra stadiet och följaktligen få god välgång för att klara sig i livet, i de fortsatta studierna och i arbetet.

Som allmänbildande utbildning på andra stadiet ansvarar gymnasieutbildningen också för den vuxna befolkningens behov i anknytning till allmänbildning och kompetensutveckling. Den gymnasieutbildning som är avsedd för vuxna och ämnesstudierna i gymnasiet är en del av den systematiska helheten av kontinuerligt lärande. Med förnyandet av det kontinuerliga lärandet svarar man mot det livslånga behovet av att utveckla och förnya det egna kunnandet så att alla har de kunskaper, färdigheter och kunnande som ett betydelsefullt liv förutsätter.

Gymnasieutbildningen ger de studerande färdigheter att inleda studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola. Målet med det intensivare samarbetet mellan gymnasierna och högskolorna är bland annat att stödja studenternas övergång till högskoleutbildning och vidare till arbetslivet. Högskolornas rådande förfaranden för antagning av studeranden återspeglar sig på gymnasiestudierna och studentexamen.

5.2 Befolkningsutvecklingen

Befolkningsutvecklingen är en utmaning för anordnandet av utbildning i hela landet. På det riksomfattande planet minskar det kvantitativa behovet av utbildning, då åldersklasserna med barn och unga personer minskar i betydande grad under de följande 20 åren. I flera landskap ligger åldersklasserna år 2040 enbart på 60–70 procent av den nivå vi har år 2020. Endast i Nyland hålls antalet unga personer på så gott som oförändrad nivå. På riksomfattande nivå ökar åldersklasserna med unga personer ännu på 2020-talet, men därefter minskar de väldigt snabbt.

Befolkningsutvecklingen ska beaktas i planeringen av anordnandet av gymnasieutbildningen. Minskningen av åldersklasserna sker i olika takt i olika delar av Finland och i olika språkgrupper. Minskning av antalet personer i gymnasieåldern är redan nu verklighet i många regioner. Inom landskapen sker dessutom en differentieringsutveckling där befolkningsutvecklingen i de ekonomiska regionernas centralkommuner avviker från utvecklingen i övriga delar av landskapet, eftersom flyttrörelsen inom landet och invandringen riktar sig mot städerna.

Antal invånare som talar ett främmande språk växer, vilket också påverkar anordnandet av gymnasieutbildningen. Den allt större mångfalden i befolkningen och andelen invånare som talar ett främmande språk påverkar utbildningssystemet på många sätt, i synnerhet i huvudstadsregionen och i övriga stora städer. Enligt befolkningsprognosen växer andelen invånare som talar ett främmande språk i huvudstadsregionen inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen till över 25 procent, vilket syns med en fördröjning bland studerandena på andra stadiet. Man bör dock observera att personer med invandrarbakgrund bor i så gott som varje kommun. Därtill vistas tiotusentals internationella studeranden och arbetare med tidsbestämt uppehållstillstånd i Finland.

Det är möjligt för utbildningsanordnarna att svara mot de kvantitativa och kvalitativa utmaningar som befolkningsutvecklingen orsakar med samarbete mellan utbildningsanordnarna inom gymnasieutbildningen och med anordnarna av yrkesutbildning. Utöver det erbjuder ett ännu mer omfattande och systematiskt utnyttjande av digitaliseringen i anordnandet av utbildning möjligheter att trygga gymnasieutbildningens tillgänglighet.

5.3 Kompetensbehov stadda i förändring

Den kompetens som behövs i samhället och arbetslivet förändras snabbt. Det ställs allt högre krav på kompetensen. Enligt Utbildningsstyrelsens prognoser kommer kompetens på högskolenivå att förutsättas i över hälften av de arbetstillfällena som lediganslås och i upp till 80 procent av de helt nya arbetstillfällena. På samma gång ökar betydelsen ytterligare för generiska färdigheter såsom färdigheter för självreglering och att söka information, förmåga att lösa problem, kritisk läskunnighet och bred allmänbildning. Därtill blir också sociala färdigheter och språkkunskaper och upprätthållande av ett mångsidigt välbefinnande viktigt.

För att svara mot kompetensbehovet är Finlands målsättning att 50 procent av åldersklassen med 25–34-åringar har avlagt en högskoleexamen före år 2030. Detta understryker gymnasieutbildningens betydelse för att trygga färdigheterna för fortsatt utbildning för de unga. Ett av målen i samarbetet mellan gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen är att göra det möjligt att avlägga gymnasiestudier eller studentexamen vid sidan om yrkesexamen och följaktligen bidra till att stärka kompetensen i de fortsatta studierna och arbetslivet.

Framtidens allmänbildning bygger på mångsidig kompetens, där fenomen granskas utifrån principerna om socialt, ekologiskt, kulturellt och ekonomiskt hållbar utveckling. Värdegrunden för gymnasieutbildningen, synen på lärande och verksamhetskulturen skapar en grund för utveckling av mångsidig kompetens. Mångsidig kompetens har en förenhetligande uppgift i gymnasieutbildningen. Dess delområden bildar de gemensamma målen för läroämnena i gymnasiet. I gymnasieutbildningen ska också kompetens som skaffats utanför läroanstalten, såsom via hobbyverksamhet, beaktas.

Globala utmaningar, såsom säkerhet, klimatförändring och förlusten av biologisk mångfald, förutsätter också en ny form av djupare, bredare och mer tvärvetenskaplig kompetens. Därtill återspeglar sig den vetenskapliga och teknologiska utvecklingen samt den kulturella kunskapen på utbildningsinnehållet.

5.4 Digitaliseringen

Digitaliseringen förändrar alla delområden av samhället. Detta fenomen är kopplat till samhällets olika tjänster, arbetslivets strukturer, kompetensbehoven, arbetsinnehållet och sätten att tillbringa fritiden. Förändringarna återspeglar sig också på målen för och innehållen i gymnasieutbildningen och sätten att anordna undervisningen och utbildningen.

Den teknologiska utvecklingen för med sig möjligheter och utmaningar i anordnandet av utbildningen och undervisningen. Ett ändamålsenligt utnyttjande av digitaliseringen förutsätter djupare förståelse för pedagogik och lärandeprocesser. Digitaliseringen av utbildningen utvecklas som en helhet och den förutsätter kunskapsbaserad ledning samt förmåga till digital utveckling och kvalitetsledning. Lösningarna för planeringen av undervisningen och lärmiljöerna ska vara pedagogiskt motiverade. Utöver utbildningens digitala infrastruktur handlar det om nya former av lärmiljöer, tjänster och läresurser samt om den pedagogiska och teknologiska kompetens och vision, vilka dessa förutsätter. Utbildningsanordnaren ansvarar också för att säkerställa att praxis i anknytning till datasäkerhet och dataskydd är uppdaterad och tillförlitlig.

Utöver den digitala studentexamen och digitala läresurser som används ger införandet av ny teknologi bland annat möjlighet att utnyttja nya pedagogiska innovationer och studie- och lärmiljöer i en alltmer global värld som bygger på nätverkande. Utnyttjande av nya teknologi, artificiell intelligens och lärandeanalytik gör det möjligt att synliggöra och stödja individuella lärprocesser för studerandena men på samma gång möjliggör de alltmer omfattande kollaborativt lärande.

Digitaliseringen producerar verktyg också för handledning av studerande och stöd för välbefinnandet. Den teknologiska utvecklingen skapar möjligheter för att göra undervisnings- och handledningsarrangemangen mångsidiga och på samma gång utmanar den till en ny pedagogisk utformning av verksamheten (bl.a. utvärdering, handledning, stöd). De nya kommunikationskanalerna och kommunikationssätten syns och de har en inverkan på såväl undervisningspersonalens som studerandenas vardag.

Den teknologiska utvecklingen och ett ändamålsenligt utnyttjande av den ger rum för mångsidiga förfaringsätt att anordna utbildning och öppnar nya möjligheter också till samarbete mellan olika utbildningssektorer och stadier, kontinuerligt lärande och internationell verksamhet. Samarbetet och utnyttjandet av digitaliseringen stärker gymnasieutbildningens tillgänglighet och tillgången till den i en förändrad verksamhetsmiljö. De framtida förändringarna i verksamhetsmiljön kommer att utmana utbildningsanordnarnas förmåga att själva erbjuda nödvändiga lösningar på utmaningar som berör lärmiljö och lärande. I framtiden kommer utvecklingen av nya verksamhetsmodeller och samarbetet mellan olika utbildningssektorer och stadier att ha en större roll. Med kvalitetsarbetet i gymnasiet strävar man efter att svara mot såväl möjligheter som utmaningar som digitaliseringen för med sig. En snabb utveckling av teknologin kan generera möjligheter för utbildningssektorn som vi inte ännu kan förutspå (t.ex. eKampus).

I utvecklingen av digitala utbildningstjänster ska studerandenas särskilda behov beaktas. Alla studerande kan dra nytta av utbildningens digitala tillgänglighet, men detta är synnerligen viktigt för studerande med en inlärningssvårighet, en funktionsnedsättning eller

en sjukdom. När tillgängligheten beaktats så väl som möjligt, kan studerande självständigt använda digitala utbildningstjänster och delta i undervisningen och i den övriga verksamheten på jämlika villkor.

Digitala lösningar ger möjlighet till flexibla studier och självutveckling i förändrade livssituationer, då det kan finnas ett behov av att lösgöra sig från studier som är bundna till tid och plats. En studerande kan studera flexibelt enligt den egna orken, tidtabellerna och arbetssituationen genom att dra nytta av möjligheterna till studier på distans eller på webben.

Ett omfattande och ändamålsenligt utnyttjande av digitaliseringen förutsätter utveckling och förnyande av förfaringssätten inom gymnasieutbildningen och systematisk utveckling av personalens kompetens. Högklassiga studieinnehåll, användarvänliga verktyg och datasäkra plattformar på vilka dataskyddsregler och etiska normer följs kräver skickliga organisationer och en kompetent personal för att kunna genomföras. En digitalt kompetent ledning, lärarkår och annan personal är en kritisk faktor i utvecklingen och kvalitetsledningen av digitala lösningar. Det är synnerligen viktigt att säkerställa undervisningspersonalens digipedagogiska kunnande och en systematisk utveckling av den. Av utbildningsanordnarna förutsätts en förmåga att förutspå och strategiskt utveckla sin verksamhet i den digitala verksamhetsmiljön. Digitaliseringen ökar möjligheterna till att utveckla kunskapsbaserad verksamhet och stark kunskapsbaserad ledning.

5.5 Den studerandes välbefinnande

En studerande har rätt till en trygg fysisk, psykisk och social lär- och studiemiljö. Merparten av gymnasiestuderandena är enligt gymnasiebarometern (2022) tillfredsställda med den undervisning, handledning och utvärdering de får i gymnasiet. Därtill upplever de att de kan påverka olika ärenden i gymnasiet, såsom undervisningen och trivseln. Också läroanstalternas utrymmen, redskap och lärresurser är av hög klass enligt studerandena. Enligt enkäten Hälsa i skolan (2021) av Institutet för hälsa och välfärd berättar 89 procent av första och andra årets gymnasiestuderande att de fått handledning och stöd av grupphandledaren. Av alla utbildningsformer förekommer det minst mobbning i gymnasierna.

Vid sidan om den positiva utvecklingen finns det också negativa utvecklingsförlopp i studerandenas välbefinnande. Till exempel har gymnasiestuderandenas utmaningar i anknytning till förmågan att lära sig ökat, vilket i sin tur också påverkar välbefinnandet och orken. Utmaningarna i anknytning till förmågan att lära sig anknyter till hur den studerande följer undervisningen, utför uppgifter, förbereder sig för prov eller använder de apparater som används i studierna. Å andra sidan lämpar sig de nya lärmiljöerna och arbetssätten väldigt bra för en del av studerandena.

I flera års tid har det förekommit oro för utvecklingen kring gymnasiestuderandenas välbefinnande och resurser. Till följd av coronapandemin har den påfrestning som studerandena upplever ökat, vilket innefattar skoltrötthet, utmattning, cynism och en känsla av otillräcklighet hos gymnasiestuderandena. Enligt gymnasiebarometern (2022) har gymnasiestuderandenas bedömning av deras lärande, studieiver och de sociala situationerna blivit ännu mer kritisk. Så gott som två av tre gymnasiestuderande upplever att studierna är psykiskt påfrestande och cirka en tredjedel av studerandena upplever att de behöver mer stöd för studierna. Därtill har gymnasiestuderandenas upplevelser av de sociala situationerna utvecklats i en oroväckande riktning, eftersom cirka en tredjedel av dem berättar att de upplever svårigheter att knyta vänskapsförhållanden. Utöver lärresultaten har coronapandemin haft direkta konsekvenser för studerandenas utbildningsmässiga mål, studiernas framskridande och övergången till fortsatta studier.

Med tanke på målet att uppnå jämlikhet i utbildningen är det oroväckande att i synnerhet de studerande som har inlärningssvårigheter eller utmaningar i livskompetenserna inte fått det stöd som de behöver i en situation där behovet av stödtjänster för lärande och handledningen är större än normalt. Coronapandemins långsiktiga konsekvenser kan synas som betydande ändringar i studerandenas syn på studiernas betydelse, anknytningen till utbildningen och arbetslivet och som ett förlorat förtroende för samhället. Av gymnasieutbildningen förutsätts färdighet att beakta behoven av att stärka stödet till studerande och deras delaktighet samt att samarbeta med vårdnadshavarna för att främja studerandenas välbefinnande.

6 Gymnasieutbildningens kvalitetsfaktorer

De i kvalitetsstrategin fastställda kvalitetsfaktorer som beskriver kvaliteten på gymnasieutbildningen utgörs av högklassigt lärande, välbefinnande och delaktighet, en verksamhetskultur stadd i utveckling och gymnasieutbildningens tillgänglighet. Kvalitetsfaktorerna anknyter till verksamhetens strukturer, processer eller resultat och genomförandet av dessa kan utvärderas på nationell-, lokal- och läroanstaltsnivå. Kvalitetsfaktorerna beskrivs via lokalt fastställda mål, som beskriver gymnasieutbildningens centrala egenskaper samt processerna för att nå målen. Information om att man uppnått kvalitetsmålen fås genom processbeskrivningar, självvärderingsverktyg, blanketter eller indikatorer eller med kollegial utvärdering samt genom att delta i externa utvärderingar. Kravnivån på kvalitetsfaktorerna fastställs bland annat med stöd av lagstiftningen och grunderna för läroplanen. Utbildningsanordnaren sätter upp mer detaljerade mål för att utveckla den egna verksamheten.

Kvalitetsledningen av gymnasieutbildningen och utvecklingen av den baserar sig på olika nyckeltal och statistisk information som beskriver verksamhetsnivåerna samt på prognostisering. Kvalitetsledningen syns i gymnasiets vardag som en satsning på att utveckla kvaliteten i fråga om gemenskap och delaktighet.

6.1 Högklassigt lärande

Lärande är en följd av ett aktivt och målinriktat agerande av den studerande. Lärande sker i växelverkan med övriga studerande, lärare, sakkunniga och gemenskaper i olika lärmiljöer. Ett stöd för lärandeprocessen, som både är tillräckligt och ges i rätt tid av handledare och behöriga lärare, samt studiehandledning skapar en grund för att uppnå gymnasiets allmänna och läroämnesrelaterade mål för kunnandet. En förutsättning för högklassigt lärande är en yrkeskunnig och välmående personal som får nödvändig fortbildning.

En högklassig undervisning och mångsidiga lärmiljöer främjar studiemotivationen och lärande. De lärmiljöer och lärresurser som används i gymnasieutbildningen stödjer individuella och gemensamma lärprocesser och är högklassiga och pedagogiskt sett ändamålsenliga. I verksamheten beaktar man att delområdena inom mångsidig kompetens uppnås under gymnasiestudierna. Digitala lärmiljöer och lösningar stödjer och kompletterar

nuvarande sätt att lära sig och att studera. I gymnasieutbildningen utvecklas medvetet praxis för undervisning och lärande som stärker de studerandes förmåga att agera aktivt i den digitala verksamhetsmiljön. I utnyttjandet av digitala tjänster understryks betydelsen av det pedagogiska planeringsarbetet, utvecklingen och ledningen. I den digipedagogiska utvecklingen utnyttjas de nyaste forskningsrönen. Gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter att på ett mångsidigt sätt granska och utveckla sitt eget sätt att lära sig. Grunden för högklassigt lärande utgörs av studiefärdigheter, det vill säga en förmåga att grundligt processa ämnet hen studerar och för varje uppgift eller helhet använda sig av lämpliga och ändamålsenliga lärstrategier.

Gymnasiets bedömningspraxis stöder och styr lärande. I bedömningen utnyttjas mångsidiga bedömningsmetoder. Helhetsbilden av bedömningen och processerna kring den är tydliga. Digitaliseringen utnyttjas på ett heltäckande sätt till stöd för läroprocessen och utvärderingen av den. Den studerande har olika möjligheter att visa sitt lärande och sitt kunnande samt för att få respons på sina studier under studieavsnittet. Den information som fåtts genom bedömningen hjälper också lärarna att planera sin undervisning enligt de studerandes behov. Praxis för att ge respons är mångsidiga och principerna för omtagning är bekanta för den studerande. I gymnasiet iakttas gemensamt överenskomna bedömningsprinciper, vilket förutsätter att enhetliga principer och praxis i anknytning till bedömningen har dokumenterats och att genomförandet av dessa följs upp. Studentexamen är en del av bedömningshelheten i gymnasieutbildningen.

Den studerande har rätt att få specialundervisning och annat stöd för sitt lärande enligt individuella behov, om den studerande till exempel på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har utmaningar i sina studier. Den studerande erbjuds stöd för att planera avläggandet av studentexamen, hantera digitala verktyg, förbereda sig för proven i examen och ansöka om eventuella specialarrangemang. Stödåtgärderna för lärandet genomförs som ett samarbete mellan undervisningspersonalen. Stödbehovet ska utvärderas i början av studierna och regelbundet i takt med att studierna framskrider. Det stöd som den studerande får ska vara tillräckligt och det ska ges i rätt tid. Ansvaret för stödet för lärandet och förfaringssätten för stödet fastställs gemensamt och dokumenteras. Processerna för stödet är bekanta. Stödtjänster avsedda för studerande med funktionsnedsättningar anordnas enligt lagstiftningen.

En studerande ska under sina gymnasiestudier få handledning till stöd för de egna studierna och valen. Handledning ges av hela personalen i gymnasieutbildningen. De verktyg och förfaringssätt som digitaliseringen möjliggör används i studiehandledningen och i uppföljningen av hur studierna framskrider.

I läroanstalten upprättas som en del av den lokala läroplanen en handledningsplan med en beskrivning av målen för handledningen, helheten, förfaringssätten och ansvaret. Med

hjälp av handledningen lär sig den studerande att utvärdera sina val som gäller gymnasiestudierna och de fortsatta studierna, med tanke på framtida kunskapsbehov. Läroanstaltens handledningsplan fungerar som ett verktyg för utvärderingen och utvecklingen av handledningsarbetet. Handledningsplanen är en del av utbildningsanordnarens kvalitetsledning, med vilken högklassig handledning, gemensamma förfaringsätt och utvärdering och utveckling av verksamheten säkerställs. Utbildningsanordnaren ger introduktion i handledningsplanen för undervisnings- och handledningspersonalen som en del av kunskapsledningen.

Gymnasieutbildningen ska ge möjlighet till val som gäller individuella studier. Samarbetet med övriga anordnare av gymnasieutbildning och övriga läroanstalter och högskolor erbjuder studerandena större möjligheter att göra studierna mer individuella. Som verktyg för att göra studierna mer individuella och planera dem används den individuella studieplanen för den studerande, vilken innehåller en studieplan, en plan för studentexamen och en plan för fortsatta studier och yrkeskarriär. Studieplanen utgör en språngbräda för den studerandes övergång till fortsatta studier och vidare till arbetsliv. Studieplanen upprättas i början av studierna och digitala lösningar kan utnyttjas till stöd för att upprätta och genomföra den. Användningen av digitala lösningar främjar avläggandet av studier också ur olika läroanstalters studieutbud. Processerna för att upprätta och uppdatera studieplanen är tydliga och bekanta för hela gemenskapen.

6.2 Välbefinnande och delaktighet

Den studerandes välbefinnande utgör grunden för lärande och målinriktad självutveckling. Konsekvenserna av gymnasiets förfarande för individens och gemenskapens välbefinnande beaktas i allt planerings- och utvecklingsarbete.

I gymnasieutbildningen stärks välbefinnandet med såväl gemensamma som individuella processer. Studerandevårdstjänsterna och deras funktion är en viktig del av gymnasiets arbete för välbefinnande. Med studerandevård avses att främja gott lärande, psykisk och fysisk hälsa samt välbefinnande för den studerande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa delområden i gemenskapen. Främjande av en livsstil med mycket motion i gymnasievardagen minskar stillasittandet och stressupplevelsen samt främjar lärandet.

En gemensam studerandevård är förebyggande verksamhet som hör till alla aktörer i läroanstalten. Arbetet leds av rektor. Läroanstaltens studerandevårdsgrupp ansvarar för planeringen, utvecklingen, förverkligandet och utvärderingen av det gemensamma arbetet. Också studerandena och vårdnadshavarna inkluderas i verksamheten. Den studerandes välbefinnande stöds också av den individuella studerandevården, såsom

studerandehälsovårdens tjänster och kurators- och psykologtjänster. Stödet fokusera på utmaningar i den studerandes lärande, psykiska hälsa eller familjesituation. Den yrkesövergripande individuella studerandevården förverkligas enligt situation och behov med en expertgrupp. Studerandena och vårdnadshavarna ska ges information om studerandevårdens verksamhet, den studerandes rättigheter och de tillgängliga tjänsterna samt den gemensamma studerandevården.

Den studerandes välbefinnande stöds med studerandevården, men också med handledning och stöd för lärande som ges i rätt tid och på ett sätt som svarar mot den studerandes behov. Läroanstaltens studerandevård, processerna för handledning och stöd för lärande är tydliga, de har upprättats gemensamt och de är transparent dokumenterade.

Delaktighet och gemenskap bidrar till att stärka individens och gemenskapens välbefinnande. På individuell nivå visar sig delaktigheten i huvudsak som en upplevelse som uppstår då en människa upplever att hen hör till en grupp eller gemenskap som är betydelsefull och viktig för hen själv. I gemenskapen visar sig delaktigheten bland annat som uppskattning och förtroende och som påverkansmöjligheter. En upplevelse av delaktighet och sociala nätverk förbättrar livskvaliteten. Delaktighet skapar en grund för den studerandes tillväxt mot aktivt medborgarskap och agerande enligt principerna för hållbar utveckling. Gemenskapen stärks och mobbning, trakasserier, våld, rasism eller diskriminering accepteras inte, utan man förebygger och ingriper mot dessa.

Gymnasiets verksamhet tar avstamp i den studerande och stärker alla studerandes aktivitet, delaktighet och gemenskap. De studerande har möjlighet att göra val som berör de egna studierna, vilket stärker ett aktivt agerande. Särskild uppmärksamhet riktas mot underrepresenterade grupper och deras möjligheter till delaktighet och gemenskap. Läroanstaltens verksamhet utgår från de studerande och stärker deras aktivitet, utveckling och lärande. Studerandena har mångsidiga möjligheter att påverka läroanstaltens verksamhet och beslutsfattande och utvecklingen av förfaringssätten. Förfaringssätten uppmuntrar studerandena till aktivitet. Sätten att påverka har fastställts i samarbete med studerandena och de har dokumenterats. Information om påverkansmöjligheterna ges aktivt och regelbundet. Också i undervisningen utnyttjas metoder som främjar deltagande och gemenskap.

Personalen skapar förutsättningar för samt främjar studerandekårens verksamhet. Studerandena involveras i utvecklingen av verksamhetskulturen bland annat genom att de uppmuntras att ge respons på verksamheten och framföra synpunkter på utvecklingen av den. Studerandekårens verksamhet är en fast del av den övriga gymnasiegemenskapens verksamhet och kvalitetsutveckling.

Gymnasiegemenskapen ser också till att personalen har mångsidiga möjligheter att delta och påverka också personalens välbefinnande i enlighet med arbetsgivarens strategi för välbefinnande i arbetet eller dess utvecklingsplan. Principerna för deltagande i kvalitetsledningen och processerna för kvalitetsutveckling har dokumenterats till exempel som en del av läsårsplanen för läroanstalten. Kvalitetsstrategin kan också utnyttjas när man planerar och utvecklar personalfortbildningen.

6.3 En verksamhetskultur stadd i förändring

I verksamhetskulturen konkretiseras läroplanens olika områden och den innehåller medvetna och omedvetna faktorer som återspeglar sig i läroanstaltens verksamhet. Grunderna för gymnasiets läroplan understryker främjande av hållbart välbefinnande och delaktighet samt en öppenhet för multimodal kommunikation och förändringar i världen. Verksamhetskulturen är med andra ord en praktisk tolkning av gymnasiets undervisnings- och lärandeuppdrag och den blir synlig i all verksamhet i gymnasiegemenskapen.

Verksamhetskulturen i gymnasieutbildningen och läroanstalten utvecklas och förnyas. Utbildningsanordnaren ansvarar för kvaliteten på den utbildning som den anordnar och den kontinuerliga utvecklingen av kvalitetsledningen. Verksamhetskulturen utvecklas tillsammans med gymnasiets hela personal, studerandena, vårdnadshavarna och samarbetspartnerna. Gymnasieutbildningen utvecklas i samarbete med grundläggande utbildning och andra anordnare av gymnasie- och annan utbildning. Principerna för utveckling och utvärdering av verksamhetskulturen och eventuella lokala betoningar har beskrivits och genomförandet av dessa utvärderas regelbundet.

Utvecklingen av kvaliteten på gymnasieutbildningen baserar sig på en uppdaterad och pålitlig kunskapsbas och kunskapsbaserad ledning. Kunskapsbaserad ledning innebär utnyttjande av information och innehåll i nationella datalager och ett systematiskt utnyttjande av innehåll som utbildningsanordnarnas egna datasystem producerat. I detta utvecklingsarbete beaktas också kvalitetsfaktorer i beskrivningen av gymnasiekvaliteten. Digitaliseringen utnyttjas i ledningen och i förvaltningen i läroanstaltens egen verksamhet samt mellan samarbetspartnerna.

En gymnasieutbildning som bygger på nätverk och samarbete förutsätter att man identifierar centrala intressentgrupper och samarbetspartner, fastställer målen för samarbetet, organiserar samarbetet samt beskriver verksamhetsmodeller och ansvar. Likaså ska det interna samarbetet i gymnasiegemenskapen vara målinriktat samt dokumenterat och det ska ha tydliga strukturer. I samarbete utvecklar man verksamhetsformer för samverkan mellan läroanstalten och med intressentgrupperna. I samarbetet utnyttjas de möjligheter som digitaliseringen för med sig på ett mångsidigt sätt. En kultur där man fokuserar på

gemenskap och att dela med sig stöds bäst genom att dela och utnyttja god praxis i den egna verksamheten. Studerandena involveras och de får handledning i hur man fungerar i en alltmer nätverksbaserad värld. Ansvar för samarbetsledningen och utvecklingsprocesserna är definierade och dokumenterade.

Gymnasiet är en lärande miljö som främjar alla medlemmars lärande och utmanar till mål-inriktat arbete. Praxis som stärker det individuella och gemensamma lärandet utvecklas systematiskt och i samråd. I enlighet med principerna för en lärande gemenskap utnyttjas i läroanstalten nyckeltal som beskriver verksamheten och respons för att utveckla kompetensen och verksamheten. Metoderna för att samla in och utnyttja information och respons är tillförlitliga, mångsidiga och jämförbara och de har dokumenterats. Självvärderingsmetoder används för att utveckla individens, teamens och gemenskapens verksamhet. Utvärderingen av verksamheten är utvecklande, involverande och regelbunden och resultaten av den behandlas enligt gemensamt överenskomna förfaringssätt också med studerandena.

I gymnasiet främjas erkännande och identifiering av en språk-, åskådnings- och kulturmedveten verksamhetskultur. I den beaktas på ett intensifierat sätt de mångsidiga språkstudier som erbjuds studerandena och internationellt samarbete. Genom det här stöds samtidigt en tillräcklig språkreserv och mångsidigt kunnande i olika situationer och senare i arbetslivet.

Utbildningsanordnaren sköter främjandet av en verksamhetskultur med kunskapsbaserad ledning och utveckling i organisationen och säkerställer att personalen har den behövliga kompetensen. Personalens kompetensområden omfattar också digipedagogiskt kunnande och kunnande inom informationssystem, anskaffningar, datasäkerhet och data-skydd samt lagstiftning (bl.a. informationshanteringslagen, upphovsrätter). Personalens individuella och teamspecifika kompetensbehov identifieras och åtgärdas med utvecklingsplaner. Utvecklingen av personalkompetensen leds och i den utnyttjas olika förfaranden och sätt att organisera, som är dokumenterade såväl på läroanstalts- som på utbildningsanordnarnivå. Gymnasiets verksamhetskultur stärker i synnerhet nätverksbaserat lärande och vilja att dela med sig av sin kunskap.

Gymnasiets verksamhetskultur stärker den positiva attityden gentemot lärande, vilket skapar en grund för kontinuerligt lärande och kontinuerligt förnyande av kompetensen. Gymnasiegemenskapen förnyar sin verksamhetskultur på ett framtidsorienterat sätt så att de kunskaper, uppgifter och färdigheter som gymnasieutbildningen producerar motsvarar framtida kunskapsbehov.

Kompetens- och kvalitetskulturledningen är målinriktad, dess ansvar har fastställts och i den utnyttjas samarbete och digitaliseringen på ett ändamålsenligt sätt.

6.4 Gymnasieutbildningens tillgänglighet

En utbildningsmässig likvärdighet och jämställdhet säkerställs med en omfattande granskning av gymnasieutbildningens tillgänglighet. Målet är att alla unga och vuxna har likadana möjligheter att i enlighet med sina färdigheter och särskilda behov få allmänbildande utbildning på andra stadiet och utveckla sig själva utan att hindras av socioekonomiska eller andra omständigheter. Utbildning som handleder för examensutbildning kan bidra till att stärka gymnasieutbildningens tillgänglighet.

Digitaliseringen förbättrar gymnasieutbildningens språkliga och regionala tillgänglighet. Med samarbetet mellan olika gymnasier och utbildningsanordnare är det möjligt att täcka de brister i undervisningsutbudet som utbildningsanordnaren upptäcker i sin verksamhet. Med hjälp av digitaliseringen är det också möjligt att göra samarbetet med högskolorna mångsidigare.

Gymnasieutbildningens processer och praxis stärker utbildningens tillgänglighet, likvärdighet och delaktighet för alla som verkar i gymnasierna. Särskild uppmärksamhet riktas mot att stärka delaktigheten och likvärdigheten hos underrepresenterade minoritetsgrupper, till exempel studerande med funktionsnedsättningar. En språk- och kulturmedveten verksamhetskultur stärker gymnasietts verksamhet och minskar samtidigt på den socioekonomiska bakgrundens betydelse och anknytning till gymnasiestudierna vid ansökan till gymnasieutbildning. Gymnasieutbildningen undanröjer på ett målinriktat sätt hinder som anknyter till den fysiska, psykiska, sociala, kulturella, språkliga eller regionala tillgängligheten till utbildning.

Samarbetet mellan utbildningsanordnarna och utnyttjandet av digitaliseringen svarar mot utmaningarna i gymnasieutbildningens regionala tillgänglighet.

7 Om genomförandet av kvalitetsstrategin

Målet med kvalitetsstrategin för gymnasieutbildningen är att stödja anordnarna av gymnasieutbildningen att utveckla och införa fungerande tillvägagångssätt för kvalitetsledningen för att säkerställa kvaliteten på utbildningen och kontinuerligt förbättra verksamheten. Syftet med strategin är att främja också strukturen för den nationella helheten kring kvalitetsledning och tydliggöra olika aktörers uppgifter och uppgiftsfördelning.

Kvalitetsstrategin för gymnasieutbildningen bildar en helhet, med vilken kvalitetsledningen av gymnasieutbildningen leds och genomförs på ett övergripande och långsiktigt sätt mot år 2030. De strategiska riktlinjerna i kvalitetsledningen baserar sig på lagstiftningen om gymnasieutbildningen och studentexamen, grunderna för läroplanen för gymnasiet och andra centrala utbildningspolitiska riktlinjer samt på betydande förändringar i verksamhetsmiljön.

Med kvalitetsledningen säkerställs att de mål som satts upp för gymnasieutbildningen uppnås bland olika aktörer och i olika verksamhetsmiljöer i gymnasieutbildningen. Principerna och förfaringssätten för kvalitetsledningen är övergripande och systematiska på alla nivåer hos anordnarna av gymnasieutbildningen. Kvalitetsledningen är ett centralt verktyg för ledning, handledning och utveckling i gymnasieutbildningens omfattande verksamhetshelhet. Kvalitetsledningen och utvecklingen är en väsentlig del av arbetet för alla som verkar inom gymnasieutbildningen. På samma gång stödjer, främjar och inspirerar den aktörerna till att kontinuerligt förbättra kvaliteten.

Utifrån de nationella riktlinjerna i kvalitetsstrategin fastställer anordnarna av gymnasieutbildningen och läroanstalterna tillsammans med personalen, studerandena och intressentgrupperna egna mål för kvaliteten i utbildningen samt principer för kvalitetsledningen och helheten. I det lokala kvalitetsarbetet framhävs lokala styrkor och utvecklingsområden. Utbildningsanordnarna och läroanstalterna utvecklar aktivt den egna kvalitetsledningen. Anordnarna väljer de verksamhetsmodeller och förfaringssätt för kvalitetsledningen som lämpar sig bäst för varje situation samt säkerställer verksamhet, uppföljning, utvärdering och fortsatt utveckling enligt dessa. Med en gemensamt skapad och enhetlig kvalitetskultur är det möjligt att främja en effektiv, resultatrik och slagkraftig gymnasieutbildning i verksamhetsmiljöer som förändras snabbt och som är mångfasetterade. Kvalitetsledningen är en del av utvecklingen av ledningen, undervisningen och den övriga verksamheten.

Visionen för kvalitetsledningen av gymnasieutbildningen genomförs med fyra kvalitetsfaktorer: 1) högklassigt lärande, 2) välbefinnande och delaktighet, 3) en verksamhetskultur stadd i utveckling och 4) gymnasieutbildningens tillgänglighet. Kvalitetsfaktorerna anknyter till verksamhetsstrukturerna, processerna och resultaten och uppnåendet av dessa kan utvärderas på nationell-, lokal- och läroanstaltsnivå. Utbildningsanordnaren preciserar lokalt kvalitetsindikatorer med konkreta och verifierbara kvantitativa och kvalitativa kvalitetsmål. Med kvalitetsmålen fastställer utbildningsanordnaren utvärderingsgrunder, utifrån vilka kvalitetsutvärderingen genomförs. Självvärdering är en bra och allmänt använd metod för att systematiskt och kontinuerligt utvärdera styrkorna och utvecklingsområdena för den egna verksamheten. I självvärderingen är det möjligt, om man så önskar, att utnyttja olika färdiga referensramar, såsom EFQM- eller CAF-modellen. Fördelen med användningen av färdiga modeller är möjligheten att bättre kunna jämföra den egna utbildningsorganisationens verksamhet eller resultat med övriga organisationer. Färdiga modeller kan anpassas eller kombineras utifrån de egna behoven. Också med kollegial utvärdering är det möjligt att stödja kvalitetsledningen och utvecklingen av verksamheten.

Kvalitetsledningen ska inte ses som något som är fristående från gymnasiet undervisning och övriga verksamhet, utan den ska ses som en etablerad del av ledningen av gymnasieutbildningen, det arbete som utförs i gymnasiet och den helhet som utgörs av utbildningsutvärderingen och utvecklingen. På så sätt tjänar kvalitetsledningen på ett naturligt och genuint sätt utvecklingen, utan att föra med sig tilläggsuppgifter som upplevs som extra eller belastande uppgifter för förvaltningen eller undervisningspersonalen.

Kvalitetsstrategin omsätts i praktiken med nationella, regionala och lokala utvecklingsåtgärder. Anordnarna av gymnasieutbildningen uppmuntras att föra ett nätverksbaserat, kontinuerligt samarbete inom ramen för kvalitetsledningen och i utvecklingen av den. Det kan vara ändamålsenligt att föra kvalitetssamarbete också med centrala samarbetspartner och intressentgrupper. Också studerandena har en aktiv roll i kvalitetsutvecklingen. Det viktiga är att gymnasieutbildningsaktörerna öppet kommunicerar om målen för kvaliteten och kvalitetsledningen och riktlinjerna för dessa med olika aktörer.

Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen främjar utvecklingsverksamheten genom att rikta statsunderstöd till anordnarna av gymnasieutbildning, styra utvecklingsarbetet och främja spridning av god praxis och verksamhetsmodeller och kunande kring kvalitetsledning. Kvalitetsstrategins förverkligande och effekt följs och utvärderas under genomförandet och utifrån detta görs behövliga ändringar eller preciseringar i de strategiska riktlinjerna och utvecklingsåtgärderna.

Nationella centret för utbildningsutvärdering upprättar och ger undervisnings- och kulturministeriet ett förslag om hur och med vilken tidscykel de nationella utvärderingarna av kvalitetsledningssystemen hos anordnarna av gymnasieutbildningen genomförs under strategiperioden.

BILAGA

Kvalitetsledning

Grunden för gymnasiets kvalitetsledning finns i gymnasielagstiftningen och grunderna för läroplanen. Dessa innehåller föreskrifter och förordningar om bland annat utbildningens syfte, anordnandet av den, undervisning, ansökan och antagningen av studerande, den studerandes rättigheter och skyldigheter, avläggandet av lärokurs, bedömning, en trygg lärmiljö, kvalitetsledning, personal samt studiernas mål och centrala innehåll.

Kvalitetsledningen av utbildningen kan göras som en beskrivning av de väsentliga egenskaperna i utbildningen och undervisningen och de anknutna funktionerna. I fastställandet av kvalitetsmålen ingår att beskriva målnivåer eller kvalitetskrav och processer i anknytning till detta. Tydliga definitioner i lagstiftningen och grunderna för läroplanen, vilka är allmänt accepterade och föremål för konsensus, kan fungera som nationella standarder. På nationell nivå är det inte ändamålsenligt att fastställa mål eller kriterier som är mer detaljerade än dessa. De lokala förutsättningarna att anordna undervisning (till exempel gymnasiets storlek, kombinerade skolor med grundskola och gymnasium, ägarformen för anordnarna) och verksamhetens särdrag (till exempel gymnasier med särskild utbildningsuppgift, gymnasiernas profilering) har konsekvenser för fastställandet av kvalitetskriterierna och deras fokusområden.

Utbildningsanordnarna har behörighet att tillämpa lagstiftningen, fatta beslut om undervisningsmässiga prioriteringar och om resursallokeringen till utbildningen. Såväl kvalitativa som kvantitativa kriterier som beskriver verksamheten kan användas som verktyg för kvalitetsledningen och utvecklingen. Målet med de kvalitetskriterier för gymnasieutbildningen som upprättas lokalt är att betjäna den lokala utvecklingen av utbildningen och den verksamhet som den inbegriper. På så sätt är det möjligt att på bästa sätt beakta omständigheter som anknyter till lokala processer på ett sätt som är ändamålsenligt för utbildningsanordnarna.

Exempel

Utbildningsanordnarna fastställer följande kvalitetsfaktorer och indikatorer som ska följas. Kvalitetsfaktorerna kan ses som en form av kvalitetskriterier och både kvalitetsmässiga och kvantitetsmässiga beskrivningar av delområden som redogörs för nedan kan sammanställas för att granska dessa.

Utbildningsanordnaren kryssar för punkterna enligt färdighetsgraden genom att använda följande skala:

Kvalitetsfaktor	Bristande nivå	Inledande nivå	Nivå under utveckling	Avancerad nivå	Observationer
-----------------	----------------	----------------	-----------------------	----------------	---------------

Bakgrundsinformation

- utvecklingen för antalet studerande och studenter (studerande som inleder studier, medeltalet/poänggränsen för läsåmnen för att bli antagen till gymnasiet, studerande som avslutar studierna)
- personalstrukturen (rektor/rektorer), språklärare, lärare i naturvetenskapliga ämnen och matematik, lärare i konst- och färdighetsämnen, lärare i realämnen, timlärare och övriga lärare)
- personalens behörighet
- gymnasiets olika team och ansvarspersoner
- ekonomiska indikatorer
- studerandenas placering efter utbildningen
- avbrutna och fullgjorda studier
- studentexamen och studentprov (antalet deltagare, ämnesval, provresultat, antalet examinander som skriver om prov)
- Studentexamensnämndens statistiska uppgifter
- internationalitet (internationella projekt och samarbete, de studerandes internationalisering på hemmaplan, internationellt utbyte och personalens internationella utbyte)

Högklassigt lärande

- personalens behörighet, yrkeskunnande och deltagande i fortbildning
- beskrivning av lärmiljöerna (matematisk-naturvetenskapliga ämnen, realämnen, konst- och färdighetsämnen, språk och övriga ämnen) och planer för samarbetet mellan olika läroämnen
- bedömning
- anordnande av studentexamen (inkl. specialarrangemang) och de studerandes möjlighet att delta i dessa förberedelser
- stöd av digitala verktyg
- individualisering av studierna, anordnande av handledning, specialundervisning och stöd för lärandet
- samarbetspartner och nätverk (övriga utbildningsanordnare inkl. högskolor, LUKE-nätverket, närmiljöer, organisationer osv.)
- utarbeta och uppdatera arbetsplaner och läroplaner
- gymnasiediplom
- prov i muntliga språkfärdigheter
- slutprov i muntlig kommunikation

Välbefinnande och delaktighet

- enkäten Hälsa i skolan
- gymnasiebarometern
- skolfester och evenemang
- studerandekårens verksamhet
- personalens välbefinnande (utvecklingssamtal, rekreationsdagar osv.)
- att ta vårdnadshavare i beaktande
- förbättrad delaktighet
- responssystem
- principerna för hållbar utveckling

En verksamhetskultur stadd i utveckling

- beskrivning av principerna för verksamhetskulturen
- beaktande av lokala förhållanden och prioriteringar enligt läroämnesgrupper (museer, bibliotek, arbetsliv osv.)
- nätverk och samarbetspartner (andra utbildningsanordnare inkl. högskolor, LUKE-nätverket, närmiljöer, organisationer osv.)
- internationellt samarbete
- fastställande och dokumentation av nyckeltal som beskriver verksamheten
- planer för kompetensledning och för att dela kunskap, prognostisering av framtida kompetensbehov
- utvecklingsverksamhet och projekt

Gymnasieutbildningens tillgänglighet

- antalet studerande och utexaminerade studenter (trendbeskrivning)
- antalet studerandeplatser
- gränsen för det lägsta medeltalet för att bli antagen till gymnasiet
- samarbete med andra gymnasier
- digitala lösningar för att anordna undervisningen och förbättra tillgängligheten
- lösningar för att främja utbildningsmöjligheterna för språkliga minoriteter
- tillgänglig gymnasieutbildning, skolresor
- utveckling av den sociala tillgängligheten (förebyggande av utanförskap, mobbning, våld, rasism och diskriminering)

Den digitala verksamhetsmiljön

- den digitala strategin
- ledningsredskap
- administrationens system och studerandeuppgifter
- digitala enheter som används i undervisningen och i studierna
- datanät

- lärmiljöer/lärplattformar
- applikationer
- lärresurser
- upphovsrätter och licensieringsregler
- beskrivning av verksamhet tillsammans med samarbetspartner
- stöd och individualisering av studierna
- styrsystem
- digitala provsystem för studentexamen
- statistiska uppgifter (bl.a. Koski)
- utbildning, fortbildning och stödsystem
 - studerandenas kunnande
 - fortbildning av personalen
 - fortbildning av ledningen
 - kunskaper i datasystem
 - digitutorsystemet o. dyl. kamratstöd
 - datatekniskt stöd
 - digitala stödformer för studerandena och omfattningen på den
 - annat

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

PB 29 00023 Statsrådet
Tfn 0295 16001 (växel)
okm.fi/sv

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-724-6 PDF